

Hrvatski se jezik voli znanjem.

VOKATIV IMENICA KOJE OZNAČUJU ŠTO NEŽIVO

Alen Orlić

Osobitosti vokativa

Vokativ je po mnogo čem osobit padež. To je padež koji služi za oslovljavanje, obraćanje, dozivanje ili izricanje osjećaja (Babić i dr., 2007.: 305.; Težak i Babić, ¹⁶2007.: 297.). Za razliku od svih ostalih padeža, koje najjednostavnije prepoznamo uglavnom tako da uz riječ postavljamo jedno pitanje za živo i jedno za neživo, vokativ ne odgovara ni na kakvo pitanje, nego se prepoznaje pomoću usklika *oj* i *ej* koji prethode riječi kojoj određujemo padež. Naime, vokativ se ponajprije upotrebljava za dozivanje ili obraćanje. Otuda mu i naziv, lat. *vocare* – zvati, pozivati (Butt, 2006.: 14.). Budući da se obraćamo obično sugovornicima koji su osobe, vokativi imenica za neživo rijetki su. Time upravljaju komunikacijski uvjeti jer rjeđe dozivamo neživo ili se obraćamo neživom.

Po odnosu prema ostalim riječima u rečenici ubraja se zajedno s nominativom u samostalne padeže s kojima „ne dolazi nijedan prijedlog jer su to samostalni padeži koji ne znače odnose“ (Barić i dr., ⁴2005.: 102.), a pripisuje mu se i veća samostalnost nego nominativu (Silić i Pranjković, ²2007.: 200.), te bi se zbog svoje sintaktičke samostalnosti u pisanom tekstu uvijek trebao odvajati od ostalih dijelova rečenice zarezom (kada se nalazi na početku rečenice ili na njezinu kraju) ili zarezima (kada se nalazi unutar rečenice).

Prema istraživanju zastupljenosti padeža u hrvatskom jeziku vokativ je sustavno najrjeđe zastupljen padež te jedino u lirici i u govoru odraslih djeci ne zauzima zadnje nego predzadnje mjesto po učestalosti padeža (Kolaković, 2007.: 267.).

Kategorija živosti

Budući da je u ovom radu riječ o vokativu imenica za neživo, potrebno je prije svega odrediti što će se u njemu smatrati živim, a što neživim. Kategorija živosti,¹ koja je svojstvo slavenskih jezika, u gramatikama hrvatskoga jezika nije podrobno opisana,² odnosno u njima se ne nalaze podrobniji opisi o tome što se u jeziku smatra (ne)živim sadržajem. Međutim, u gramatikama hrvatskoga jezika u sklonidbenim uzorcima kao imenice m. r. koje označavaju što živo redovito se navode imenice za ljude (i vlastite i opće) i imenice za životinje, a sve ostale imenice m. r. ulaze u kategoriju neživoga. U skladu s tim u ovom će se radu živim sadržajem smatrati imenice za ljude i životinje, a sve ostale smatrat će se neživim pa tako i imenice za biljke (bez obzira na to što su biljke biološki živa bića)³ jer je u m. r. imenica za biljke akuzativ jednine po nastavku jednak nominativu jednine (*saditi grašak, ubrati cvijet*).

Vokativ imenica za neživo u suvremenim gramatikama hrvatskoga jezika

U gramatici Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika među primjerima iz književnih djela za vokativ imenica navode se ovi primjeri imenica za neživo:

*dane, vrše, pluže, zavičaju, otoci, oblaci, snovi, akordi, sati, kraji; zvono, nebo, čudo, tijelo, srce, more, Sunce, polja, jutro, strništa;*⁴ *nesrećo, Hrvatska, domovino, bajko, davnino, ludnico, kućo, besanico, pšenice, policija, ruke; kapi, ljubavi, goleti, pustoši, vlati, svjetlosti, misli, noći, sjeni*⁵ (Babić i dr., 2007.: 316. – 416.).

Kada se navode nastavci za vokativ jednine imenica koje završavaju na *-ica*, u Akademijinoj velikoj gramatici izrijekom se spominju „imenice koje znače što neživo (stvar, pojavu, prostor, apstrakciju i dr.) ili dio tijela“ te se zatim navode ovi primjeri:

besparico, bljuzgavico, cjepanico, desnico, dizalico, glagoljico, gostionico, imenico, katanico, kupaonico, ludnico, ljevico, mesnico, modrico, nadnico, nogavico, oranico, porodico, rukavico, strojnico, šljivovico, tiskanico, tisućico, udico, ulico, zjenico, željeznico (Babić i dr., 2007.: 388.).⁶

¹ U vezi s kategorijom živosti gramatike hrvatskoga jezika redovito bilježe da imenice m. r. koje označuju što živo imaju izrazom jednak akuzativ i genitiv jednine, a imenice koje označuju što neživo izrazom jednak akuzativ i nominativ jednine.

² O opisu kategorije živosti u gramatikama hrvatskoga jezika pisala je Goranka Blagus Bartolec, 2006. O odnosu kategorije živosti i osobe pisala je Branka Tafra, 1999.

³ U Hrvatskoj gramatici imenica *jablan* navedena je za primjer nežive imenice (Barić i dr., 2005.: 126.).

⁴ Među primjerima iz književnih djela za vokativ im. s. r. a-vrste većinom su vokativi im. koje označuju što neživo (v. Babić i dr., 2007.: 360. i 366.).

⁵ I među primjerima iz književnih djela za vokativ im. i-vrste prevladavaju vokativi im. koje označuju što neživo (v. Babić i dr., 2007.: 411. i 416.).

⁶ Za takve im. piše da u vokativu jd. mogu imati nastavak *-o*, ali i nastavak *-e*, no „tada je vokativ stilski obilježjen, jer se tim nastavkom obilježuje dragost, nježnost.“ (Babić i dr., 2007.: 388.).

Navodeći moguće nastavke za vokativ, autori te gramatike navode i primjere imenica za neživo:

grade, dome, bore, vjete, svijete, cvjeticu, bridžu, zavičaju, Otočcu, mučku, koverku, omečku, mozgu, Parizu, tenku, cehu, blicu, auto, metro, rešo, Čile, kivi, taksi, iglu, mjeseče, orasi; cvijeće, gorje, oko, prijestolje, podne, primorje, stijenje, uho, vrijeme, žiče, dvorišta, lica, kola, vesla; Dalmacijo, goro, Istro, nogo, ruko, Slavonijo, slobodo, Županjo, čarapice, četkice, dušice, jabučice, jagodice, njivice, ručice, stvarčice, vodice, žličice i dr. (Babić i dr., 2007.: 317. – 387.).

Među sklonidbenim uzorcima imenica a-vrste⁷ u Akademijinoj se gramatici nalaze i ovi vokativi za neživo:⁸

sapune, kaležu, glosare/glosaru, pepele, madrače, odmače, bubreže, griješe, nose, pute, stijenju, dijele, luče, slože, stiše, viječe, biježe, miješe, zvuče, pluže, stiježe, daše, vicu, plašte, meću, sne, metre, nakovnju, perfekte, žalče, humče, čičku, glasku/glašče, grašku/grasče, svesku/svešče, žišče/žišku, sniješče, rupče, obrašče, stošče, omečku, ledče, svitče, letku, retku, napršče, čavle, posle, zaseoče, nokte, zube, bijenale, dosje, iglu, žiri, studio, auto, marengo; čelo, jugo, pazuho, svjetlo, klupko, drvo, nepce, dlijetce, brene, uže, puce, jaje, seoce, kliješta, njedra, vrata, doba;⁹ slika, knjigo, svrha, juho, vago, čežnja, pjesmo, školjko, opasko, bilješko, krletko, pripovijetko, vojsko; večeri, laži, peći, zapovijedi, soli, jeseni, pameti, skrbi, krvi, masti, ravni, plijesni, bojazni, pogibli, kosti (Babić i dr., 2007.: 335. – 421.).

I kada je riječ o naglascima imenica u vokativu, u Akademijinoj gramatici nalaze se mnogobrojni vokativi imenica za neživo:¹⁰

kraju, braču, konče, ječme, zdenče, borbo, česmo, dasko, hrđo, koso, lozo, lulo, paro, pašo, roso, suzo, trsko, zemljo, zoro, željo, bijedo, gredo, jelo, jezgro, klupo, kuglo, kulo, lijesko, luko, munjo, peto, prugo, reso, rijeko, ružo, srijedo, stijeno, strano, strijelo, strujo, sviječo, trijesko, tubo, tugo, divoto, dobroto, ljepoto, planino, sramoto, daske, gradnje, knjižice (Babić i dr., 2007.: 319. – 399.).

U Hrvatskoj gramatici redovito se u sklonidbenim uzorcima navode imenice koje označuju što neživo i vokativi tih imenica:¹¹

⁷ Imenicama a-vrste ovdje se smatraju imenice koje u genitivu jednine imaju nastavak *-a*, imenicama e-vrste one koje u genitivu jednine imaju nastavak *-e*, a imenicama i-vrste one koje u genitivu jednine imaju nastavak *-i*.

⁸ Da bi se izbjeglo ponavljanje, ovdje nisu navedeni brojni vokativi koji su već u prethodnom dijelu rada navedeni kao vokativi zabilježeni u toj gramatici.

⁹ Među sklonidbenim uzorcima imenica a-vrste s. r. nalazi se samo jedan vokativ koji pripada kategoriji *živo: dijete* (Babić i dr., 2007.: 372.).

¹⁰ Ovdje također nisu navedeni vokativi koji su prethodno već navedeni kao vokativi zabilježeni u toj gramatici.

¹¹ U Pregledu sklonidbe po morfološko-naglasnim tipovima sklonidbeni su uzorci podijeljeni na im. za živo i neživo, a obje skupine uvijek imaju i vokativ (v. Barić i dr., 2005.: 116. – 139.).

izvore, nokte, bubreže, trbuše, panju, ražnju, prištu, pepele, ugle, bifeu, žiriju, taksiju, juni, juli; grame, bronhe, kriče, leju, rate, gongu, plaču, mrazu, snope, vrhu/vrše, hmelju, zglobe, košu, brode, boče, rože, kraju, stole, vale, znače, briježe, plašte, grade, ružu, bole, dvore, ključu, odmore, zubiću, gredelju, bicikle, akcentu/akcente, obelišče, dvočlane, govore, mediju, grebene, kamene, jablane, sumrače, vezniče, obruču, obliče, mjeseče, slučaju/slučaje,¹² naboju, živote, hintove, arhive, medenjače, pokrivaču, zabavniče, namještaju, tjedne, svešče, kašlju, spisku, zglavče, klinče, pljusku, žrvnju, papre/papru, realizme/realizmu, kapče, stupče, hrpte, ognju, stolče, papče, čamče, zupče, ražnju, zadataku, parošče, naglašče, pretišče, zakutku, ožujče, nastavče, krastavče, Đurđevcu, jabukovče, zaseočče, uzle, kotle, riziko, auto, finale, folio, taksi, sako, bife, ragu, celulite, rokoko, sako; koljeno, jedro, drvo, oka, čudesa, polje, sunce, uže, zvonce, rame, podne, mjesto, smeće, jutro, svrdlo, srce, zlato, more, cvijeće, carstvo, blago, zvono, ušće, klupko, pero, pleće, sredstvo, nepce, selo, rebro, krilo, gnijezdo, pismo, stablo, rasulo, veselje, obećanje, oslobođenje, rebarce, vreteno, stopalo, zelenilo, proroštvo, predivo, repište, povrče, godište, učenje, sijanje, pamćenje, naselje, traženje, prepisivanje, milosrđe, školovanje, (pro)nalaženje, igralište, prezime, vrijeme, čudo, tijelo; žabo, slika, tugo, svrhu, mrežo, kuko, sigo, knjigo, kruško, pjesmo, trešnja, pričo, pravdo, hajko, crkvo, pritko, lažo, oko, gozbo, alko, vodo, nogo, strijelo, brazdo, rijeko, grano, vojsko, dušo, snago, množino, poljano, dobroto, hladnoćo, ravnico, cigareto, barako, olujo, prtljago, apoteko, biblioteko, ljepoto, planino, jagodo, jabuko, uslugo, namjero, zaprego, zapreko, livado, bilješko, prečago, zlatice, prirodo, budalaštino, razliko, (ne)priliko, nepravdo, blagajno, značajko, rešetko, mjesečino, vladavino, oporuko, jabučico, bilježnico, slastičarno, pretpostavko, pripovijetko, gimnazijo, riječi, puti, smrti, zobi, raži, noći, stvari, gladi, svijesti, naravi, jeseni, pomoći, radosti, jakosti, jednakosti, koristi, nesvijesti, pameti, potpomoći, učenosti, narodnosti, sumornosti, rukoveti, zapovijedi, ispovijesti, postojanosti, uzvišenosti, neotesanosti, ravni, plijesni, bojazni, misli, pomisli, pogibli (Barić i dr., ⁴2005.: 105. – 173.).

Primjer za vokativ koji se odnosi na što neživo naveden je u Hrvatskoj gramatici i u njezinu dijelu u vezi s pomicanjem naglaska: N jd. *vòda* – V jd. *vòdo!* (Barić i dr., ⁴2005.: 93.) te u dijelu u kojem se navode nastavci za imenice koje završavaju na nenepčani suglasnik: *bisere/biseru, Parizu* (Barić i dr., ⁴2005.: 110.). Također, vokativi za neživo mogu se u toj gramatici pronaći i u poglavlju Povijesne jezične promjene: *kraju, vodo, dunjo, dušo, zemljo* (Barić i dr., ⁴2005.: 624. – 626.).

U Gramatici hrvatskoga jezika Josipa Silića i Ive Pranjkovića od tri navedena primjera palatalizacije u vokativu jd. jedan označava neživo: *kruh – kruše* (Silić i Pranjković, ²2007.: 28.), a vokativ jd. koji se odnosi na što neživo naveden je i za primjer jednačenja glasova po zvučnosti: *tronožac – tronošče* (Silić i Pranjković, ²2007.: 28.). Kao imenice m. r. koje znače što neživo navedene su imenice *parobrod, usisivač, prisobak, defile, hobi, argo, intervju, odvijač* i *kimono*, a u njihovoj su

¹² Budući da u toj gramatici piše da imenice koje završavaju na nepčanik u vokativu jd. dobivaju nastavak *-u* (Barić i dr., ⁴2005.: 108.), nije jasno zašto se kao vokativ imenice *slučaj* uz oblik *slučaju* navodi i oblik *slučaje*.

sklonidbi navedeni i vokativi: *parobrode, usisivaču, prisopče* itd. (Silić i Pranjković, ²2007.: 98. – 106.). Među imenicama m. r. navedeni su još i vokativi imenica *zametak, zdenčac, maslac, tjesnac i kovitlac* (Silić i Pranjković, ²2007.: 101. – 102.). U sklonidbenim uzorcima imenica ž. r. navode se vokativi ovih imenica: *škola, dlaka, sloga, ovrha, ženidba, dvocijevka i radost*, a u sklonidbenim uzorcima imenica s. r. navode se vokativi ovih imenica: *selo, polje i sedlo* (Silić i Pranjković: ²2007.: 113. i 116.).

Dragutin Raguž u Gramatici hrvatskoga jezika kao primjer sklonidbe imenica uzima imenicu *kuća* te navodi primjer i za vokativ jd. i vokativ mn.: *Kućo moja draga!, Kuće stare!* (Raguž, 2010.: 18.). Pišući o padežnim nastavcima imenica m. r., navodi ove vokative imenica koje se odnose na što neživo:

*koledžu, mjeseče, kruše, mozgu, frotiru/frotire, dodiru/dodire, svemiru/svemire, miru/mire, papiru/papire,*¹³ *prozore, tanjуре, kosture, žele, bife, buke, renome, kupe, siže, hobi, taksi, remi, žiri, metro, bistro, rondo, biro, tabu, intervju, Peru, Čile, šou, sako, bijenale, finale, tango, indigo, libido, vaterpolo, embargo, dinamo, tempo, bolero, geto, konto, tornado, esperanto, Oslo, Kairo, Milano, loto* (Raguž, 2010.: 21. – 22.).

Pišući pak o alternaciji osnova imenica m. r., Raguž navodi sklonidbu imenice *tjedan* u kojoj navodi i oblike za vokativ jd. i mn.: *tjedne, tjedni* (Raguž, 2010.: 24.). U uzorcima promjena imenica m. r. navodi ove vokative imenica koje se odnose na što neživo:

živote, konče, madežu, padežu, mlinče, poglede, kolaču, čvarče, odgoju, zavoju, govore, bubreže, trbuše, jeziče, oblače, vjetre, grade, stole, rate, grame, vicu/viče, moste, dane, prstene, zube, prste, nokte, mjeseče, sate, tekste, kontekste, akte, čine, okviru/okvire, tanjуре, metre, kolče, prištu, nose/nosu, kelju, pute, mraze, snulsne, bife, taksi, metro, finale, radio, tornado, auto, dio, posle, vikende, pogoče, podače, palče, zaseoče, stalče, zališče, maslače, briježe, cvijete, liječe, pojme, tečaju, velegrade, mozgu, Čakovče (Raguž, 2010.: 38. – 54.),

a u uzorcima promjene imenica s. r. ove vokative izrazom jednake nominativu:¹⁴

zlato, selo, polje, srce, djelo, jezero, more, sunce, blago, gnijezdo, zvijezde, pismo, stablo, društvo, staklo, svjetlo, koljeno, pisamce, junaštvo, ime, vrijeme, uže, jaje, seoce, drvo, drveće, tijelo, čudo, popodne, oko, uho, doba, zlo, tlo (Raguž, 2010.: 56. – 60.).

Kada je riječ o e-vrsti, u vezi s padežnim nastavcima navode se ovi vokativi koji se odnose na neživo: *glavo, dušo, pjesmo, Dalmacija* (Raguž, 2010.: 62.), a u vezi s naglascima ovi: *vodo, ruko, planino, brzino, sramoto* (Raguž, 2010.: 66.). U uzorcima e-vrste navedeni su ovi vokativi koji se odnose na što neživo:

¹³ Za imenice *frotir, dodir, svemir, mir i papir*, dakle za imenice koje u nominativu jd. završavaju sufiksom *-ar, -er* i *-ir*, Raguž piše da načelno u vokativu jd. imaju ili nastavak *-e* ili *-u*, ali da je češći i običniji nastavak *-u* (Raguž, 2010.: 21.).

¹⁴ Od 38 imenica navedenih u uzorcima promjena imenica s. r. samo četiri imenice označuju što živo (v. Raguž, 2010.: 56. – 60.).

kožo, knjigo, ruko, glavo, jabuko, bukvo, pjesmo, dogmo, optužbo, molbo, vrsto, zvijezdo, pošto, ligo, Liko, Požego, dugo, blagajno, igro, crkvo, molitvo, stranko, državo, trešnja, nošnja, berbo, biljko, pošiljko, bilješko, postrojbo, točko, suktnjo, bitko, pripovijetko, planino, ljepoto, dolino, iglo, ciglo, zemljo, karto, kuverto, breskvo, ljekarno, hlače, novine (Raguž, 2010.: 67. – 75.),

a u uzorcima i-vrste ovi:

smrti, laži, gladi, masti, riječi, boli, stvari, noći, soli, kapi, dobi, krvi, naravi, misli, večeri, pameti, jeseni, savjesti, bolesti, zapovijedi, sigurnosti, uši, oči (Raguž, 2010.: 79. – 82.).

U Gramatici hrvatskoga jezika Stjepka Težaka i Stjepana Babića među primjerima palatalizacije nalazi se i vokativ imenice koja označava što neživo: *mjeseče* (Težak i Babić, ¹⁵2005.: 65.).¹⁵ Među sklonidbenim uzorcima imenica a-vrste nalaze se ovi vokativi za neživo: *grade, kraju, ugle, auto, radio, dosje, čelo, rebro, polje, kupalište, drvo* (Težak i Babić, ¹⁵2005.: 99. – 107.); među sklonidbenim uzorcima imenica e-vrste nalaze se ovi vokativi za neživo: *trešnja* i *nogo* (Težak i Babić, ¹⁵2005.: 108.); a među sklonidbenim uzorcima imenica i-vrste nalaze se ovi vokativi za neživo: *noći, radosti* i *misli* (Težak i Babić, ¹⁵2005.: 113.). Među primjerima za vokativ nalaze se i ovi primjeri za neživo: *Rasti, hraste!* i *Rodni moj kraju!* (Težak i Babić, ¹⁵2005.: 100.). Navodeći moguće nastavke za vokativ, Težak i Babić navode i primjere koji označuju što neživo:

Otočcu, mučku, kovrčku, omečku, mozgu, Parizu, blicu, tenku, ergu, gegu, kumire, sabore, svemire, Sisku/Sišće, grašku/grašće, svesku/svešće, žišku/žišće, vod, mjeseče; bubrezi, krčazi, prijedlozi, orasi, zapusi; kućo, slobodo, bolnico, cjepanico, izmaglico, uzdanico, Virovitico, desetina, bojna, brigada, divizija, straža, policija (Težak i Babić, ¹⁵2005.: 100. – 110.).

U Školskoj gramatici hrvatskoga jezika Sande Ham u sklonidbenim uzorcima navode se ovi vokativi koji se odnose na što neživo:

kućo, stole, hobi, kroki, radio, studio, Tokio, selo, polje, vrijeme, doba, oči, uši, oka, uha, slika i *kosti* (Ham, ⁵2017.: 33. – 52.).

Lana Hudeček i Milica Mihaljević u Hrvatskoj školskoj gramatici navode vokativ u primjerima sklonidbe samo za riječi kojima se imenuje što živo. Iako navode oblike za sve ostale padeže imenica koje označuju što neživo (konkretno ovih: *zadatak, podatak, kabel, brijeg, stol, računalo, pripovijetka, kost, EU* i *DVD*), vokativ izostavljaju (Hudeček i Mihaljević, 2017.: 14. – 41.).¹⁶

¹⁵ Isti primjer navodi i Ivan Marković, 2013.: 110., ali kao jedini primjer palatalizirane vokativne osnove (ispred „fleksijskoga sufiksa -e“) za imenicu koja označuje neživo.

¹⁶ U toj je gramatici neuobičajen prikaz sklonidbe povratne zamjenice. Naime, iako su i N i V padeži hrvatskoga jezika i oba ta padeža nemaju oblik za povratnu zamjenicu, nepostojanje toga oblika različito je navedeno za ta dva padeža: za N je stavljen znak nepostojanja oblika, tj. crtica (–), ali ne i za V, koji jednostavno uopće nije naveden u tom tabličnom prikazu kao jedan od padeža.

Istraživanje upotrebe vokativnih nastavaka imenica koje označuju što neživo

Kako bi se istražila upotreba vokativnih nastavaka u suvremenom hrvatskom jeziku, provedeno je opsežno istraživanje¹⁷ među govornicima hrvatskoga jezika u kojem su sudjelovala 1104 ispitanika različitih dobnih skupina i različitih stupnjeva obrazovanja, i to iz svih dijelova Hrvatske.¹⁸ U ovom će se radu iz toga istraživanja promatrati i opisivati samo upotreba vokativnih nastavaka imenica koje označuju što neživo. Ispitanici su bili zamoljeni da u rečenicama koje su im bile zadane upotrijebe vokativni oblik koji bi upotrijebili u svojem svakodnevnom govoru, i to bez razmišljanja o pravilnosti ili nepravilnosti takve upotrebe. Cilj je istraživanja usporediti upotrebu vokativnih nastavaka ispitanika s pravilima suvremenih gramatika hrvatskoga jezika.

Gramatike hrvatskoga jezika bilježe za vokativ jd. imenica *pepeo* i *posao* oblike *pepele* i *posle* (Babić i dr., 2007.: 337.; Barić i dr., 2005.: 110.; Raguž, 2010.: 49.), no istraživanje pokazuje da su u upotrebi upravo ti oblici najmanje zastupljeni (*pepele* 23 %, *posle* 23 %), nešto su zastupljeniji oblici jednaki nominativu (*pepeo* 24 %, *posao* 29 %), a najzastupljeniji su oblici s nastavkom *-u* (*pepelu* 53 %, *poslu* 48 %). Prednost u upotrebi oblika s nastavkom *-u* posebice je izražena u vokativu imenice *pepeo* što se može tumačiti *strahom od istoga*, koji izaziva razjednačavanje jednako onom u instrumentalu jd. jednosložnih i dvosložnih imenica.¹⁹ Težnjom k razjednačavanju mogli bi se tumačiti i rezultati istraživanja upotrebe vokativa imenice *med*: najveći postotak ispitanika upotrijebio bi oblik s nastavkom *-u* (*medu* 50 %), a oblik s nastavkom *-e* (*mede*), koji je u skladu s gramatičkim pravilom o raspodjeli vokativnih nastavaka imenica *a*-vrste s krajnjim nenepčanicom u nominativu jd., upotrijebilo bi tek 36 % ispitanika, dok bi 14 % ispitanika upotrijebilo oblik jednak nominativu (*med*). U istraživanju se ispitivala upotreba vokativnoga nastavka još jedne jednosložne imenice s krajnjim nenepčanicom *d* u nominativu jd. (*grad*), a rezultati su vrlo različiti u odnosu na imenicu *med*: *grade* 88 % (to i jest oblik koji je zabilježen u gramatikama: Babić i dr., 2007.: 317.; Babić i dr., 2007.: 121.; Raguž, 2010.: 40.;

N	G	D	A	L	I
–	sebe, se	sebi, si	sebe, se	sebi	sobom

Tablica 1. Sklonidba povratne zamjenice u Hrvatskoj školskoj gramatici na 51. str.

¹⁷ Istraživanje je proveo autor ovoga rada za potrebe svojega doktorskoga rada Vokativ u hrvatskom standardnom jeziku.

¹⁸ Svi su ispitanici bili obvezni navesti koliko imaju godina, koji im je stupanj obrazovanja te u kojem su mjestu i u kojoj županiji završili svoje osnovnoškolsko obrazovanje. U ovom radu zbog ograničenosti prostora ne promatraju se zasebno rezultati istraživanja s obzirom na dob i stupanj obrazovanja ispitanika, no zbog pretpostavke da ispitanici sa zagrebačkoga područja rabe nominativne oblike u vokativnoj ulozi češće u odnosu na govornike ostalih područja, rezultati ispitanika Grada Zagreba i Zagrebačke županije promatrati će se i izdvojeno.

¹⁹ O težnji k razjednačavanju imenica u vokativu pisao je Stjepko Težak, 1990.: 87.

Težak i Babić, ¹⁵2005.: 99.), *gradu* 9 %, *grad* 3 %. Rezultati istraživanja upotrebe vokativa imenica *Zagreb*, *München*, *Osijek*, *Sisak* i *vosak* također su u skladu s gramatičkim pravilom o raspodjeli vokativnih nastavaka imenica a-vrste s krajnjim nenepčanikom u nominativu jednine. Naime, pretežan postotak ispitanika upotrijebio bi vokativni oblik s nastavkom *-e*: *Zagrebe* 91 % (*Zagreb* 8 %, *Zagrebu* 1 %), *Münchene* 55 % (*München* 34 %, *Münchenu* 11 %), *Osiječe* 69 % (*Osijek* 22 %, *Osijeku* 9 %), *Sišče* 53 % (*Sisak* 34 %, *Sisku* 13 %), *vošče* 40 % (*vosku* 33 %, *vosak* 27 %). Međutim, imenice *Krk* i *strah*, iako i one pripadaju imenicama a-vrste s krajnjim nenepčanikom u nominativu jd., ispitanici radije rabe u vokativu koji je oblikom izjednačen s nominativom (*Krk* 39 %, *strah* 21 %) ili u vokativu s nastavkom *-u* (*strahu* 62 %, *Krku* 26 %) nego u vokativu s nastavkom *-e* (*Krče* 35 %, *straše* 17 %), a razlog je tomu što su to jednosložne imenice čije bi osnove upotrebom vokativnoga nastavka *-e* postale alomorfne zbog provedbe palatalizacije te bi im se tako vokativni oblik uvelike razlikovao od osnovnoga (nominativnoga) oblika. Upravo zbog toga upotreba nastavka *-e* u vokativu imenice *mozak* iznimno je rijetka (*može* 2 %), mnogo se češće rabi vokativ koji je oblikom jednak nominativu (*mozak* 27 %), a najčešće vokativ s nastavkom *-u* (*mozgu* 71 %) ²⁰ te se tako potvrdila misao Vlaste Rišner:

„Veća je vjerojatnost upotrebe nastavka *-u* ako dodavanjem nastavka *-e* osnova postaje alomorfnā.“ (Rišner, 2005.: 155.).

Istraživanje je obuhvatilo i nekoliko imenica koje završavaju na *-r* (*dar*, *honorar*, *sabor*, *sir*, *suvenir*). O vokativu takvih imenica Silić-Pranjkočevića Gramatika hrvatskoga jezika i Hrvatska školska gramatika L. Hudeček i M. Mihaljević ne bilježe ništa; Školska gramatika hrvatskoga jezika S. Ham bilježi da imenice koje završavaju na *-ar* mogu imati i nastavak *-u* i nastavak *-e* (⁵2017.: 47.), a isto je zabilježeno i u Akademijinoj gramatici (Babić i dr., 2007.: 317.), Hrvatskoj gramatici (Barić i dr., ⁴2005.: 110.), Težak-Babićevoj Gramatici hrvatskoga jezika (¹⁵2005.: 101.) i Gramatici hrvatskoga jezika D. Raguža (2010.: 21.), no u tim gramatikama osim za imenice koje završavaju na *-ar* dvojni nastavci u vokativu spominju se i za imenice koje završavaju na *-er* i *-ir*,²¹ s tim da je u Težak-Babićevoj gramatici precizirano da su dvojni vokativni nastavci u imenica na *-ar*, *-er* i *-ir* „gdje je današnje *r* na mjestu nekadašnjega nepčanoga *r*“, a „ostale imenice na *-r* imaju u vokativu *-e*“ (¹⁵2005.: 101.). U Akademijinoj gramatici (Babić i dr., 2007.: 318.) te u Raguževoj gramatici (2010.: 21.) navedeno je da je u novije vrijeme za imenice koje završavaju na *-ar*, *-er* i *-ir* češći nastavak *-u* nego *-e*, a to potvrđuju i rezultati istraživanja za imenice *dar* (*daru* 50 %, *dare* 37 %, *dar* 13 %), *honorar* (*honoraru* 69 %, *honorare* 22 %, *hono-*

²⁰ Taj se oblik i navodi u gramatikama kao pravilan (Babić i dr., 2007.: 317.; Težak i Babić, ¹⁵2005.: 100.; Raguž: 2010.: 21.).

²¹ D. Raguž navodi i vokativ im. koje završavaju na *-or* i *-ur* (*profesor*, *prozor*, *tanjur* i dr.) za koje bilježi da imaju nastavak *-e* (2010.: 22.).

rar 9 %) i *suvenir* (*suveniru* 66 %, *suvenire* 25 %, *suvenir* 9 %), ali ne i za imenicu *sir* kod koje preteže nastavak *-e* (*sire* 53 %, *siru* 35 %, *sir* 12 %). Za imenicu *sabor* također preteže nastavak *-e* (*sabore* 66 %, *saboru* 29 %, *sabor* 5 %), što je u skladu s onim što bilježe gramatike, a u Težak-Babićevoj gramatici upravo je ta imenica i navedena kao primjer imenice na *-r* koja u vokativu ima nastavak *-e* (¹⁵2005.: 101.).

Istraživala se i upotreba vokativnih nastavaka imenice *prišt* koja je osobita zbog završnoga suglasničkoga skupa *št* koji se kao ni skup *žd* (npr. u riječi *dužd*) ne može raščlaniti na dva morfema, nego čini jednu jedinicu, tj. morfonem.²² Pojedine hrvatske gramatike skupine *št* i *žd* određuju kao nepčane skupine te tako u Hrvatskoj gramatici u sklonidbenom uzorku pronalazimo oblik *prištu* (Barić i dr., ⁴2005.: 108.), a taj je oblik naveden i u sklonidbenom uzorku u Gramatici hrvatskoga jezika (Raguž, 2010.: 45.). Međutim, Glasovi i oblici za imenice sa završnom skupinom *žd* i *št* bilježe nastavak *-e* u vokativu jd.: *dužde*, *plašte*, *dažde*, *prište* (Babić i dr., 2007.: 344.), a u ostalim hrvatskim gramatikama ne spominju se skupine *žd* i *št*, pa čak ni kada se navode imenice koje vokativ tvore nastavkom *-u* (usp. npr. Težak i Babić, ¹⁵2005.: 100.), stoga bi se moglo zaključiti, iako to u njima nije nigdje izriječno navedeno, da su i te gramatike kao i Akademijina gramatika sklonije nastavku *-e*. Istraživanje je pokazalo²³ da ispitanici nešto češće tvore vokativ imenice *prišt* nastavkom *-e* nego nastavkom *-u* (*prište* 47 %, *prištu* 42 %), a 11 % ispitanika rabi oblik izjednačen s nominativom (*prišt*).²⁴

U istraživanju se ispitala i upotreba vokativnoga nastavka imenice *Hrvatska* čiji je gramatički pravilan oblik u vokativu *Hrvatska* s obzirom na to da imenice nastale preobrazbom od pridjeva imaju nastavak *-a*²⁵ (Težak i Babić, ¹⁵2005.: 110.; Babić i dr., 2007.: 387.; Barić i dr., ⁴2005.: 153.),²⁶ a rezultati su pokazali da bi 71 %

²² Podrobno je o tom pisao J. Silić: „Kad je riječ o (suvremenim) hrvatskim skupovima *št* i *žd*, onda je (iz onoga što je ranije rečeno) jasno da bi se njihova (primarna) funkcija dokinula kad bi se (formalno) raščlanili na foneme *š + t* i *ž + d*. Tada bi se u odgovarajućoj tvorbi (ovdje moramo naglasiti vrlo važnu činjenicu: da se skupovi *št* i *žd* onakvi o kakvima je riječ nalaze isključivo na šavovima morfema) prema njima morali očekivati likovi *šč* i *žd* (*Peščanin* i *Goražđanin*). Tada bi kupalište moralo glasiti *kupališto*, *kupalištem* – *kupalištom*, *plaštem* – *plaštom*, *plaštevi* – *plaštovi*, *duždem* – *duždom*, *duždevi* – *duždovi* itd. Tada bi prezent od *vrištati* glasio *vrištam*, a od *dreždati* – *dreždam*.“ (Silić, 1992.: 275.)

²³ Samo je jedna riječ takve vrste dana ispitanicima, i to riječ sa skupom *št*. Istraživanje nije obuhvatilo nijednu riječ sa skupinom *žd* jer nijedna takva riječ više ne pripada aktivnomu leksiku hrvatskoga standardnoga jezika.

²⁴ Istraživanje V. Rišner također je pokazalo prevlast nastavka *-e* kod skupa *št* (riječ obuhvaćena istraživanjem bila je *plašt*), a osobito skupa *žd* (istraživala se upotreba vokativnoga nastavka riječi *dažd*), koji je također bio predmetom njezina istraživanja (Rišner, 2005.: 156.).

²⁵ O tom je pisao i S. Težak u Jeziku u članku O vokativu (Težak, 1987.: 89. – 92.).

²⁶ Doduše, u Hrvatskoj gramatici nigdje nije navedeno da vokativ im. *Hrvatska* glasi *Hrvatsko*, no to zaključujemo iz ovoga: „Imena zemalja na *-ska*, koja su poimeničeni pridjevi, mijenjaju se kao pridjevi, npr. *Hrvatska* – *Hrvatskoj*, *Francuska* – *Francuskoj*, *Finska* – *Finskoj*.“ (Barić i dr., ⁴2005.: 153.).

ispitanika upotrijebilo vokativni oblik *Hrvatska*, a oblik *Hrvatsko* upotrijebilo bi 29 % ispitanika.

Ispitivala se i upotreba triju imena kontinenata. Rezultati (*Ameriko* 86 %, *Amerika* 14 %; *Afriko* 84 %, *Afrika* 16 %; *Azijo* 85 %, *Azija* 15 %) pokazuju da velika većina ispitanika za te imenice rabi nastavak *-o*, a da tek manji dio ispitanika izjednačuje vokativni oblik s nominativnim. Ni u jednoj suvremenoj gramatici ne spominje se vokativi imena kontinenata, a u gotovo svim gramatikama ne spominje se ni vokativ vlastitih imenica.²⁷ Najprecizniji gramatički opis po kojem možemo zaključiti da je gramatički pravilan vokativ navedenih imenica onaj s nastavkom *-o* jest ovaj općeniti: „Većina imenica na *-a* ima nastavak *-o*.“ (Babić i dr., 2007.: 387).

Što se tiče imenica na *-ica*, istraživala se upotreba vokativnih nastavaka dviju općih imenica (*kupaonica* i *bolnica*) i vlastitoga imena *Virovitica*. U Hrvatskoj gramatici piše da opće imenice na *-ica* imaju nastavak *-e* (Barić i dr., 2005.: 154.), a nastavak *-e* navodi i Raguž (2010.: 60.), no većina ispitanika ipak rabi nastavak *-o* (*kupaonico* 72 %, *kupaonice* 25 %, *kupaonica* 3 %; *bolnico* 69 %, *bolnice* 27 %, *bolnica* 4 %), koji je naveden kao nastavak za takve imenice u gramatici Glasovi i oblici u kojoj je kao jedan od primjera naveden upravo vokativ *kupaonico* (Babić i dr., 2007.: 388.) i u Težak-Babićevoj gramatici u kojoj je naveden primjer *bolnico* (2005.: 110.). Što se tiče vokativa imenice *Virovitica*, prema Težak-Babićevoj gramatici glasilo bi *Virovitico* i taj je vokativ upravo i naveden u njoj kao primjer (2005.: 110.), a prema Raguževoj gramatici glasilo bi pak *Virovitice* s obzirom na to da Raguž bilježi da nastavak *-e* imaju trosložne i višesložne imenice na *-ica*, a među primjerima navodi i opće i vlastite imenice (2010.: 61.). Istraživanje je pokazalo da ispitanici češće rabe nastavak *-o* (*Virovitico* 49 %, *Virovitice* 40 %, *Virovitica* 11 %), no razlika u postotku između oblika s nastavkom *-o* i *-e* nije velika.

Zbog pretpostavke da ispitanici sa zagrebačkoga područja znatno češće u odnosu na govornike ostalih područja rabe nominativne oblike u vokativnoj funkciji, ispitanici Grada Zagreba i Zagrebačke županije²⁸ promatrani su i zasebno kako bi se njihovi rezultati mogli usporediti s ukupnim rezultatima, tj. s rezultatima ispitanika iz svih hrvatskih županija.

Ispitanici Grada Zagreba (GZ) i Zagrebačke županije (ZŽ) u svim primjerima, uz iznimku imenice *Hrvatska* (ispitanici GZ i ZŽ: 64 %, svi ispitanici: 29 %), češće rabe

²⁷ Primjerice, u Hrvatskoj gramatici spominju se samo vokativi općih imenica i osobnih imena (usp. Barić i dr., 2005.: 154.).

²⁸ Ispitanicima Grada Zagreba i Zagrebačke županije ovdje se smatraju ispitanici koji su svoje osnovnoškolsko obrazovanje završili u tim dvjema županijama. Taj se kriterij uzeo jer je to područje na kojem živi veliki broj doseljenika iz svih dijelova Hrvatske, a mnogi su od njih nastavili govoriti idiomima kojima su govorili prije doseljenja u Grad Zagreb ili Zagrebačku županiju. Ako ispitanik, primjerice, živi u Zagrebu, a osnovnu je školu završio u Osijeku, takav je ispitanik uvršten u skupinu ispitanika Osječko-baranjske županije, a ne Grada Zagreba. Uzimajući te činjenice u obzir, anketa pokazuje presjek upotrebe vokativa u Hrvatskoj (upotrebnii prosjek).

vokativ oblikom izjednačen s nominativom. To je najviše primjetno u primjerima *mozak* (ispitanici GZ i ZŽ: 35 %, svi ispitanici: 27 %), *Krk* (ispitanici GZ i ZŽ: 46 %, svi ispitanici: 39 %), *strah* (ispitanici GZ i ZŽ: 28 %, svi ispitanici: 21 %) i *Osijek* (ispitanici GZ i ZŽ: 28 %, svi ispitanici: 22 %), a najmanje je primjetno u primjerima *kupaonica* (ispitanici GZ i ZŽ: 3,24 %, svi ispitanici: 3 %), *sabor* (ispitanici GZ i ZŽ: 5 %, svi ispitanici: 4 %), *grad* (ispitanici GZ i ZŽ: 4 %, svi ispitanici: 3 %) i *bolnica* (ispitanici GZ i ZŽ: 5 %, svi ispitanici: 4 %).

Uspoređujući rezultate ispitanika Grada Zagreba i Zagrebačke županije s rezultatima svih ispitanika, možemo zaključiti da u vokativu imenica a-vrste m. r. ispitanici Grada Zagreba i Zagrebačke županije uglavnom češće rabe nastavak *-e* odnosno rjeđe rabe nastavak *-u* (npr. vokativni oblik *honoraru* rabi 59 % ispitanika GZ i ZŽ, a 69 % svih ispitanika; oblik *među* rabi 44 % ispitanika GZ i ZŽ, a 55 % svih ispitanika; oblik *sabore* rabi 74 % ispitanika GZ i ZŽ, a 66 % svih ispitanika).

Potvrde upotrebe vokativa imenica koje označuju što neživo

Ovdje se navodi nekoliko primjera iz književnih djela²⁹ u kojima je potvrđena upotreba vokativa imenica koje označuju što neživo:

Rožalija kamo tebe šalje tvoja, uzdisana, tamo putuj, *knjigo* moja. (A. Kanižlić, Sveta Rožalija, korpus)

Tiho leži, tiho, moje *more* sinje (S. S. Kranjčević, Na obali uskočkoga grada, korpus)
Zemljo, o zemljo! Narodi! Kemijo! Gastronomijo! (...) Putuj! Sve! *Stolico, stole, notesu, broju* garderobe! (...) *Čežnjo, stani!* (T. Ujević, Alkoholni sni, 127. str.)

Pjesmo moja, daj me hrani (V. Majer, Svirač i svijet, korpus)

Dobro jutro, moja mala učinkovita *kupaonice!* (M. Kolanović, Kukci su gotovo kao ljudi, 177. str.)

I toliko je to velika tema da je ti ne možeš razumjeti, *kolačiću* moj, pa da završimo s tim (...). (L. Vukić, Specijalna potreba, 63. str.)

Zbogom hijaluronska *kiselino!* (I. Kolega, Sjeme tame, 222. str.)

Dragi *dnevniče,*

danas je bilo zanimljivo, krenula sam u novu školu. (A. Feeney, Ponekad lažem, 51. str.)

„Zbogom, *Zide.*“ Onda to ponovim za ostala tri zida pa kažem: „Zbogom, *Pode.*“ Po-tapšam Krevet: „Zbogom, *Krevete.*“ U Ormaru prošapćem: „Zbogom, *Ormare.*“ (...) Kažem: „Zbogom, *Krove.*“ „Zbogom, *Sobo.*“ Mahnem Svjetlarniku. „Kaži zbogom“, kažem Mami. „Zbogom, *Sobo.*“ (E. Donoghue, Soba, 313. str.)

Potvrdu upotrebe vokativa imenica koje označuju što neživo možemo pronaći i u mnogobrojnim tekstovima pjesama zabavne glazbe. Kao primjer poslužiti će nekoliko naslova pjesama iz opusa pjevača Mate Miša Kovača u kojima su imenice koje označuju što neživo poosobljene:

²⁹ Primjeri su od 18. st. do suvremenih. Tako se potvrđuje protežnost upotrebe vokativa imenica za neživo u četirima stoljećima.

Dome moj, Ej, *zoro*, Hajde *živote* prijatelj budi, Oj, *more* duboko, *Pjesmo*, ti istinu znaš, Ti *gitaro* samo sviraj, *Tiho noći*, Vraćam ti se *Dalmacijo* mati, *Zbogom zvijezdo*.³⁰

Vokative imenica koje označuju što neživo susrećemo i u svakodnevnoj komunikaciji, na društvenim mrežama (npr. objava na Facebooku: Dobro došao, predivni *prosin-cu*³¹), na mrežnim dnevnicima (npr. naslov jednoga teksta na mrežnom dnevniku: Dobro nam došao *prosinče!!!!*³²), u tiskovinama (npr. naslov teksta u časopisu Gloria: Jesen stiže *kućo* moja), na internetskim portalima (npr. naslov Umirovljenici rijetko jedinstveni oko božićnica: „*Državo*, uradi nešto!“³³) i drugdje.

Zaključak

U svim suvremenim gramatikama hrvatskoga jezika, osim u Hrvatskoj školskoj gramatici L. Hudeček i M. Mihaljević, vokativi imenica koje označuju što neživo ne izostavljaju se u sklonidbenim uzorcima i navode se među primjerima za vokativ. S obzirom na to da je upravo vokativ jedan od najčešćih padeža u čijoj se upotrebi griješi i s obzirom na to da su česta kolebanja u upotrebi vokativnih nastavaka, korisno je da u gramatičkim opisima i u primjerima sklonidbe vokativ ne bude izostavljen. Nedvojbeno je da se vokativi imenica koje označuju što neživo rijetko rabe, no ipak, kao što je u ovom radu primjerima i dokazano, postoje situacije kada se vokativi takvih imenica rabe, a upravo će se zbog toga što se takvi vokativi rijetko rabe govornici prije naći u nedoumici koji je vokativni oblik gramatički točan, stoga se možemo složiti s mišlju S. Babića da

„...jezični priručnici trebaju uzeti u obzir vokative svih imenica, a hoće li se oni upotrebljavati ili neće, to ne zavisi od jezičnih priručnika, nego od potrebe onih koji se jezikom služe.“ (Babić, 1977.: 116.).

Na temelju provedenoga istraživanja u vezi s upotrebom vokativnih nastavaka imenica koje označuju što neživo može se zaključiti da govornici većinom rabe tipične vokativne nastavke (-o ili -e za im. ž. r. i -e ili -u za im. m. r.) osim u jednosložnoj imenici a-vrste s krajnjim nenepčanicom u N jd. (*Krk*) čija bi osnova upotrebom nastavka -e zbog provedbe palatalizacije postala alomorfnu te bi se tako njezin vokativni oblik (*Krče*) uvelike razlikovao od osnovnoga oblika, stoga kod te imenice prevladava upotreba vokativnoga oblika koji je izjednačen s nominativnim (*Krk*). Istraživanje je pokazalo i da je veća vjerojatnost upotrebe nastavka -u ako dodava-

³⁰ Naslovi pjesama preuzeti su s popisa koji se nalazi na internetskoj stranici <https://diskografija.com/umjetnik/mate-miso-kovac.htm> (pristupljeno: 9. siječnja 2021.) i autor ovoga rada nije ih usklađivao s pravopisnim pravilima.

³¹ Objava je preuzeta s jednoga privatnoga profila.

³² Preuzeto s <https://blog.dnevnik.hr/cehinja20/2008/12/1625656828/dobro-nam-dosao-prosince.htm> l?page=blog&id=1625656828&subpage=0&subdomain=cehinja20 (pristupljeno: 9. siječnja 2021.).

³³ Preuzeto s <https://www.mirovina.hr/novosti/umirovljenici-rijetko-jedinstveni-oko-bozicnica-drzavo-uradi-nesto/> (pristupljeno: 9. siječnja 2021.).

njem nastavka *-e* osnova postaje alomorfna, što jasno pokazuje primjer imenice *strah*. U ponekim primjerima može se uočiti nesklad između onoga što bilježe gramatike i onoga što prevladava u upotrebi (pa tako gramatike za V jd. imenica *pepeo* i *posao* bilježe oblike *pepele* i *posle*, a istraživanje pokazuje da su u upotrebi upravo ti oblici najmanje zastupljeni), a katkad je teško uopće odrediti je li riječ o neskladu između gramatike i upotrebe jer u ponekim slučajevima dio gramatičara daje prednost jednom vokativnom obliku, a dio drugomu, što je u istraživanju vidljivo u primjerima imenica koje završavaju na *-ica* (*kupaonica*, *bolnica*, *Virovitica*) i u primjeru imenice koja završava suglasničkom skupinom *-št* (*prišt*), a i poneke gramatike ne pružaju odgovor na moguća dvojbena pitanja u vezi s upotrebom vokativnih nastavaka.

Kada je riječ o imenicama koje završavaju na *-r*, istraživanje je pokazalo da govornici u pravilu češće rabe nastavak *-u* u primjerima u kojima gramatike dopuštaju uporabu i nastavka *-e* i nastavka *-u*. Međutim, ispitanici Grada Zagreba i Zagrebačke županije rjeđe biraju nastavak *-u* u odnosu na ukupno promatrane ispitanike iako je i kod ispitanika Grada Zagreba i Zagrebačke županije također prisutna prevlast nastavka *-u*, no, dakle, u nešto manjem postotku. Kod imenice *prišt* zabilježena je pak prevlast nastavka *-e*.

Prema rezultatima provedenoga istraživanja može se zaključiti da ispitanici Grada Zagreba i Zagrebačke županije u odnosu na ukupno promatrane ispitanike češće rabe vokative oblikom izjednačene s nominativom.

Literatura

- Babić, Stjepan, 1977., Trebaju li nam vokativi imenica koje označuju stvari?, Jezik, god. 25., br. 4., str. 15. – 116.
- Babić, Stjepan i dr., 2007., Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika, Zagreb, Nakladni zavod Globus
- Barić, Eugenija i dr., 2005., Hrvatska gramatika, Zagreb, Školska knjiga
- Blagus Bartolec, Goranka, 2006., Od živoga do neživoga (genitivno-akuzativni sinkretizam u jedninskoj paradigmi imenica muškoga roda koje označuju što neživo), Rasprave, god. 32., br. 1., str. 1. – 23.
- Butt, Miriam, 2006. The Theories of Case, Cambridge, Cambridge University Press
- Ham, Sanda, 2017., Školska gramatika hrvatskoga jezika, Zagreb, Školska knjiga
- Hudeček, Lana i Mihaljević, Milica, 2017., Hrvatska školska gramatika, Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- Kolaković, Zrinka, 2007., Zastupljenost padeža u hrvatskome jeziku u pisanim i govornim tekstovima, Lahor, god. 2., br. 4., str. 242. – 270.
- Marković, Ivan, 2013., Hrvatska morfonologija, Zagreb, Disput
- Raguž, Dragutin, 2010., Gramatika hrvatskoga jezika, vlastito izdanje
- Rišner, Vlasta, 2005., O značenju i upotrebi vokativa u suvremenom hrvatskom jeziku, u: Ivo Pranjković (ur.), Od fonetike do etike, Zagreb, Disput

- Silić, Josip, 1992., Status skupova št i žd u hrvatskom jeziku, *Suvremena lingvistika*, god. 18., br. 34., str. 263. – 280.
- Silić, Josip i Pranjković, Ivo, ²2007., *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb, Školska knjiga
- Tafra, Branka, 1999., Lice i osoba, *Jezik*, god. 47., br. 3., str. 95. – 105.
- Težak, Stjepko, 1986., O vokativu, *Jezik*, god. 34., br. 3., str. 89. – 92.
- Težak, Stjepko, 1990., *Hrvatski naš svagda(š)nji*, Zagreb, Školske novine
- Težak, Stjepko i Babić, Stjepan, ¹⁵2005., *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb, Školska knjiga

Građa

- Donoghue, Emma, 2011., *Soba*, Zagreb, Školska knjiga
- Feeney, Alice, 2018., *Ponekad lažem*, Zagreb, Puls
- Kanižlić, Antun, 1994., *Sveta Rožalija*, Vinkovci, Privlačica
- Kolanović, Maša, 2019., *Kukci su gotovo kao ljudi*, u: *Poštovani kukci i druge jezive priče*, Zagreb, Profil
- Kolega, Iva, 2019., *Sjeme tame*, Zagreb, Fokus komunikacije
- Kranjčević, Silvije Strahimir, 1898., *Na obali uskočkoga grada*, u: *Izabrane pjesme*, Zagreb, Matica hrvatska
- Majer, Vjekoslav, 1938., *Svirač i svijet*, Zagreb, Matica hrvatska
- Ujević, Tin, 2001., *Alkoholni sni*, u: *Izabrane pjesme*, Zagreb, Bulaja naklada
- Vukić, Lada, 2016., *Specijalna potreba*, Zagreb, VBZ
- <https://diskografija.com/umjetnik/mate-miso-kovac.htm> (pristupljeno: 9. siječnja 2021.)
- <https://blog.dnevnik.hr/cehinja20/2008/12/1625656828/dobro-nam-dosao-prosince.html?page=blog&id=1625656828&subpage=0&subdomain=cehinja20> (pristupljeno: 9. siječnja 2021.)
- <https://www.mirovina.hr/novosti/umirovljenici-rijetko-jedinstveni-oko-bozicnica-drzavou-radi-nesto/> (pristupljeno: 9. siječnja 2021.)

Sažetak

Alen Orlić, Zagreb

UDK 81'366'367.622, izvorni znanstveni rad
primljen 12. siječnja 2021., prihvaćen za tisak 1. ožujka 2021.

Vocative of the Nouns Denoting Something Inanimate

The first part of the paper deals with some peculiarities of the Vocative case and of the category of animacy and then brings a review of the Vocatives of nouns denoting something inanimate in contemporary grammar books of the Croatian language. The second part of the paper presents the results of extensive research on the use of vocative endings of nouns for inanimacy and gives examples of the use of the Vocative of nouns denoting something inanimate.

Keywords: Grammars of the Croatian language, survey, Vocative of the nouns denoting something inanimate